

Értékes falvaink

Hunyor-Marcal-mente Tájegységi Értéktár

A Marcál, a Rába jobb oldali és egyben legnagyobb magyarországi mellékfolyója. A róla elnevezett Marcál medence Vas és Veszprém megye határán húzódik. Nyugatról a Kemeneshát, keletről a Bakony határolja. A Marcál jobb oldali mellékvízfolyása, a Hunyor patak a Somlótól nyugatra, a Bakonyalja peremén, Karakószörcsök mellett ered, majd Csögle és Kispirit között kiérve a Marcál kiszélesedő árterére, mesteres mederben folytatja útját Mersevátig. A Marcál egykori árterét, a „Bozótot” Természetvédelmi Területté való nyilvánításával óvja a Balatonfelvidéki Nemzeti Park Igazgatósága.

„A hagyomány nem a hamu őrzése, hanem a láng továbbadása.” (Morus Tamás)

A Marcál vonala a Kisalföld délkeleti szélén fekvő falvakat fűzi egybe, ahol nagyrészt megőrzött a hagyományos falukép és falusi életmód, azonban az emberi beavatkozás és a felgyorsult életmód következtében a falvak sehol máshol fel nem fedezhető egyediségei, kincsei kezdtek háttérbe szorulni. Kialakulni látszódtott egyfajta „segélykiáltás”, ami a Marcál-medencében megbúvó kistelepülésekről is kihallik. A Hunyor- Marcál- mente Önkormányzatai az értékek felkutatása, rögzítése, bemutatása és éltetése terén, közös céljaik megvalósítása érdekében létrehozták

a Hunyor- Marcál- mente Tájegységi Értéktárat. Az Értéktár célja megismerni térségének értékeit, segíteni azoknak megtartását, gondozását, tovább örökítését. Ezen értékek mentén kialakítani a helyi tudásra és hagyományokra épülő értéktárat, mely a lehető leghitelesebb formában mutatja be a térség sajátosságait, természeti, építészeti, szellemi értékeit, hagyományos örökségét.

Visszavezetés a helyi kultúrába. A helyi emberek kulturális érdeklődésének irányváltása. A gyermekek és fiatalok nevelése. Közösségi programok meghonosítása és az erre való igény megerősítése. Összegezve: A társadalmi „boldogságérzet” fokozása. Egy rövid, pályázati projekt időtartama nem teszi lehetővé, hogy kitzűzött céljaink megvalósuljanak, hiszen

ezek évtizedes tervek. Lépéseket azonban tehetünk. A létrehozott civil közösségek nagy része rövidtávon is önjáróvá tehető. Ez tehát a feladat és ennek elérése talán a programunk legnagyobb sikere. Célunk, hogy a Hungarikum Törvény adta lehetőségeken keresztül hosszabb távra ható, helyi identitást erősítő, szervezetek és civilek közötti együttműködési háló alakuljon ki. Ennek eredményeképp hatékonyabban képviselhetjük térségünket, szélesebb körökkel ismertethetjük meg a felhalmozott tudást, a helyi értékekre épülő turisztikai, kulturális, szolgáltatásokat.

„A Marcál-Bozótban megbúvó kistelepülés”

Adorjánháza Veszprém és Vas megye határán, a Marcál mellékén fekvő kistelepülés. A Marcál közelsége erősen meghatározza a település hangulatát. A folyó egykori ártere- a „Bozót”-, ma természetvédelmi terület. A vízzel borított láprétek, tőzeg tavak egyedülálló természeti értékeknek, gazdag növény és állatvilágnak adnak otthont. Adorjánháza épített örökségei közül kiemelendő az Evangélikus Egyházközség temploma, az 1784-

ben épült Református templom és a Hősi emlékmű, mely az I. és II. világháborúban elesett hősök tiszteletére állít emléket. (Különös figyelmet érdemelnek a templom nevezetes tárgyi értékei, a 18. századból származó réz és ezüstkelyhek.) A Marcál- medence helyi termelői által készített élelmiszereket, kézműves termékeket kínálja a Polgármesteri Hivatal udvarán létesült termelői piac.

A kiadványt a Hungarikum bizottság támogatásával Kiscsősz Község Önkormányzata jelenteti meg. A kiadvány megjelenetésében szakmai partnerként közreműködött az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület. www.hunyor-marcal-mente.hu; www.kiscsosz.hu; www.eloforras.eu. Fotó: Kovács Ivett, tördelés: Gróf Róbert

„A Marcal-medence fővárosa”

Csőgle község a Kisalföld középtáján, Veszprém megyében, a Marcal medencében helyezkedik el.

A település története a honfoglalás koráig nyúlik vissza. Első okleveles említése 1275-ből származik Chyгла néven, mely gyeput, sövényt, akadályt, gátat jelent.

Nevezetességei a Református templom, az I. Világháborús emlékmű és a 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékműve

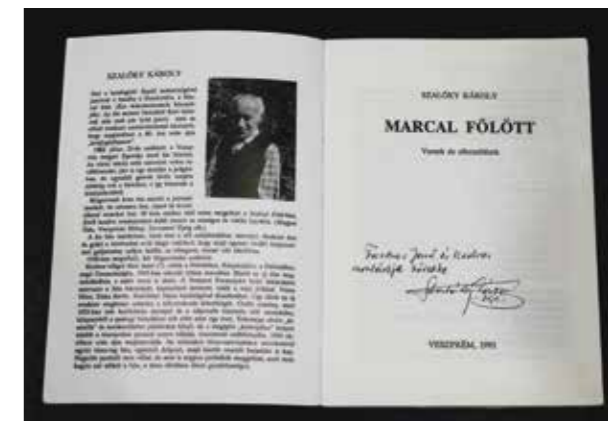
„A Bozót gyöngyszeme”

Az alig több mint 200 lelket számláló csendes kis község páratlan természeti környezetben, a Somló és Ság hegy között, a Marcal völgyében helyezkedik el. A települést egyedülálló természeti értékei- a Marcal-Bozót gazdag növény- és állatvilága- teszik vonzóvá. Az Egeraljai Helytörténeti Gyűjtemény páratlan néprajzi kincsein és Szalóky Károly- egeraljai születésű festő, költő, muzeológus- életművén és munkásságán keresztül a helyi szellemi örökség is feltérképezhető. (A Gyűjtemény anyagában római- réz- és bronzkori

leleteket találhatunk. Elénk tárja a helyi paraszti élet eszköztárát- a múltat bemutató mezőgazdasági- és háztartási eszközökön, halászati eszközökön keresztül. A Gyűjtemény részét képezik a neves egeraljai alkotásai.)

A kiemelkedő természeti és kulturális örökségen túl a település épített értékei közül kiemelendő a Református templom, a Hősi emlékmű és magyar államalapítás ezredik évfordulója alkalmából állított Millenniumi emlékmű.

„A magyar költészet fellegvára”

Veszprém megye nyugati szélén, a Somló hegy lábánál helyezkedik el a híres magyar költők hagyatékát őrző település. (A mai község három falu egyesítésével jött létre 1947-ben.)

A magyar irodalom olyan jelentős személyiségei születtek Iszkázon, mint a Kossuth-díjas magyar költő, Nagy László és testvére a szintén író, költő, Ágh István. A felbecsülhetetlen értékkel bíró Nagy László örökséget a költő egykori szülőháza mutatja be, ami ma Emlékházként funkcionál. A község egykori iskolájában tanított Gárdonyi Géza is és itt töltötte gyermekora egy részét az ismert magyar művész Hofi Géza.

Az iszkázi látnivalók közül kimagaslanak templomai, és a Papp János föld-birtokos által építtetett klasszicista stílusú kastély.

„1000 év a Marcal partján...”

Kamond Veszprém megye nyugati peremén, a Marcal folyó árterének szegélyére települt, abból néhány méternyire kiemelkedő település.

A települést 1062-ben említik először oklevélben, bár a területen, a régészek találtak római kori építkezési maradványokat.

A tatárjárás 1241-42-ben teljesen elpusztította a falut. Az újratelepülés lassan zajlott. A XV. században már különálló a két község.

Kiskamond és Nagykamond egyesítésével 1954. november elsején jött létre a mai Kamond település.

„A közös múlt őrzője”

Nevének különös, egyedi hangzása már önmagában is vonzóvá teszi a települést, a magas és egyedülálló természeti értéket képviselő Bakony vidék és Marcal-medence, valamint a Somló hegy közelsége pedig tovább növeli páratlan vonzerejét.

A természet kincseinek megóvása mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a hagyományok ápolása, a közös múlt megismerése és őrzése, mely segít megérteni a jelent és formálni a jövőt.

A falu lakói számára kiemelkedő értéket képvisel a régi fotók összegyűjtéséből és digitalizálásából álló sorozat, mely a régmúlt idők dolgos hétköznapijaiba, a közösen megélt emlékekbe enged betekintést. A Tájház, a helyben összegyűjtött eszközökön, tárgyakon keresztül mutatja be a település és tájegység hagyományos paraszti kultúráját, életmódját. A 40-es évek hangulatát őrzi a Bakony vidék és a Marcal-mente népdalkincsén, nótáin keresztül a karakószörcsökiek által közösen írt emlékkönyv.

A község épített örökségei az Evangélikus templom, a Katolikus templom, a Kőkereszt, a Hósi emlékmű, és a Trianon kereszt, mely az összetartozást szimbolizálja.

„Az értékes múlt”

A Marcal-mente községei közöttük Kerta olyan történelmi múlttal, évszázados hagyományokkal rendelkezik, amelyek egyedi szellemi és tárgyi értéket képviselnek a településen.

Süle Sándor helytörténész, néprajzkutató fél évszázadnál is tovább gyűjtötte Kerta szellemi és tárgyi néprajzi kincseit.

Egyedülálló gyűjteményének egy részét a kertai iskola épületében található helytörténeti kiállítás őrzi. Kerta épített örökségei közül kiemelendő az 1792-ben épült evangélikus templom, a műemlék védelem alatt álló katolikus templom, valamint a világháborús és 1956-os emlékmű.

„A hagyományok faluja...”

A falu, Celldömöktől és a „Bozót” vidékétől délkeleti irányban fekszik, Csögle és Iszkáz települések között, a Hunyor patak mentén.

Legfőbb jellemzője, a népi hagyományok megőrzése, továbbörökítése.

Ebben a munkában országos és nemzetközi szinten is élen jár, az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület. Kiemelkedő értéke a műemlék Római Katolikus Templom és a ma is élő hagyományai, hitvilága.

A településen, egész éven át tartó rendezvények sokasága által ismerhető meg ezen kultúra.

„Régmúlt értékei a jelenben”

Veszprém megye nyugati felében, közel a vasi határhoz, a Marcal folyó mellékén található az alig 100 lakosú község.

Főbb nevezetességei, a kovácsműhely, a harangláb és a Református templom, valamint a világháborúban elesettek tiszteletére készült emlékmű.

„Történelem, természet, tradíció...”

A Marcal völgyében, Veszprém és Vas megyék határánál található a csaknem 300 lakosú település.

A települést a krónikák az 1300-as években említik először Pered néven.

Főbb nevezetessége, az 1896-ban újjáépített Református templom, a horgászto és a kijáros csorda, mely egyedülállóan mondható az országban.

Kiváló kézművesek dolgoznak itt, mint szövő, sajtkészítő, kosárfonó.

Kiemelendő a kiválóan működő Szociális Szövetkezet, mely zöldségtermesztéssel és -feldolgozással foglalkozik.

